

Сумський
державний
педагогічний
університет
імені А.С.
Макаренка

Сумський
відділ
Українського
географічного
товариства

Всеукраїнська наукова конференція

СЬОМІ СУМСЬКІ
НАУКОВІ ГЕОГРАФІЧНІ ЧИТАННЯ
(14-16 жовтня 2022 р.)

Збірник матеріалів

Суми – 2022

УДК 910.1
С 30

Публікується згідно з рішенням
Вченої ради СумДПУ імені А.С. Макаренка та Вченої ради Сумського відділу
Українського географічного товариства

Упорядник: *Корнус А.О., канд. геогр. наук, доцент*

С30 **Сьомі Сумські наукові географічні читання:** збірник матеріалів
Всеукраїнської наукової конференції (Суми, 14-16 жовтня 2022 р.)
[Електронний ресурс] / СумДПУ імені А. С. Макаренка, Сумський відділ
Українського географічного товариства; [упорядник Корнус А. О.].
Елект. текст. дані. Суми. 2022. 202 с. 1 електр. опт. диск (CD-R)

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської наукової конференції
«Сьомі Сумські наукові географічні читання», яка відбулася 14-16 жовтня
2022 року на природничо-географічному факультеті СумДПУ імені А.С. Мака-
ренка.

За зміст публікацій відповідальність несуть автори. Матеріали
опубліковані в авторській редакції.

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022
© Українське географічне товариство, 2022
© Автори статей, 2022

Підприємства цих регіонів значно частіше звільняли, аніж приймали працівників, що спровокувало зростання безробіття на регіональних ринках праці. У Вінницькій області та м. Києві показники звільнення та прийому працівників були однакові. Позитивний вплив на показник зайнятості мали Черкаська (+0,6%), Київська (+1,5%) та Сумська (+1,8%) області.

Переважаючі показники звільнення працівників над їх працевлаштуванням на підприємствах України зумовить адаптацію ринку праці до соціально-економічних умов, що змінюються.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.09.2022).

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У КАМ'ЯНКА-БУЗЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Войтків П.С., Іванов Є.А., Завада Т.А.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Земельні ресурси Кам'янка-Бузької територіальної громади зазнали змін унаслідок інтенсивного антропогенного пресингу, що головно проявлялися в гідромеліоративних та осушувальних роботах, які проводили в межах громади протягом останніх 50 років. Це призвело до втрати багатьох первісних ділянок долинних ландшафтів і погіршило гідрологічний режим водно-болотних угідь. Водночас, виснажливе використання земель сільськогосподарського призначення призвело до погіршення їхнього екологічного стану і родючості. Всі ці чинники вплинули на сучасний стан використання земельних ресурсів та змінили саме землекористування в межах громади.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану земельного фонду та землекористування у Кам'янка-Бузькій територіальній громаді Львівської області. Об'єктом дослідження є земельні ресурси громади, предметом – існуючий стан землекористування. Питанням вивчення екологічного стану земельних ресурсів адміністративних утворень Кам'янка-Бузької територіальної громади приділено недостатньо уваги. Ці питань частково висвітлені у роботах [1–3; 5 та ін.].

Кам'янка-Бузька територіальна громада створена у 2017 р. шляхом об'єднання п'ятих рад: Кам'янка-Бузької міської та Батятицької, Желдецької, Зубівмостівської і Прибужанівської сільських. У 2020 р. відбулося приєднання Дернівської і Стрептівської громад [8]. Громада займає територію 343,5 км² і

включає 29 населених пунктів (рис. 1). Об'єднана територіальна громада (ОТГ) є третьою за площею громадою у Львівській області. Вона розташована за 40 км на північний схід від обласного центру [8].

У структурно-тектонічному відношенні Кам'янка-Бузька ОТГ входить до Західноєвропейської молодшої і Східноєвропейської давньої платформ. Громада відноситься до Поліської провінції зони мішаних лісів, а саме областей Бузького і Стирського Малого Полісся [4; 5]. Згідно з фізико-географічним районуванням, в межах Бузького Малого Полісся виділено район Желдецького Полісся, а в межах Стирського Малого Полісся – район Бузько-Бродівського Полісся [5; 6].

Рис. 1. Розміщення Кам'янка-Бузької територіальної громади [7]

Згідно з іншим фізико-географічним районуванням, громада розташована у межах Європейської рівнинної ландшафтної країни, зони широколистяних лісів, Західноукраїнського краю, де виокремлено дві області: Мале Полісся і Волинська височина [4]. Власне до області Малого Полісся відноситься вся територія громади.

В межах Кам'янка-Бузької ОТГ домінують дерново-підзолисті і підзолисто-дернові ґрунти. Чимала питома вага припадає також на лучні, лучно-болотні і болотні ґрунти.

Внаслідок інтенсивного антропогенного навантаження на ландшафтні системи громади, великі площі земель значно різняться між собою за ступенем використання, порушення і вразливістю. На формування структури земельного фонду у громаді велике значення має господарська діяльність людини, яка створює проблеми, пов'язані із: надмірним екстенсивним використанням земель сільськогосподарського призначення землевласниками і землекористувачами; відносно високою часткою розораності; незаконним вирубуванням площ лісів; використанням земель не за цільовим призначенням та ін.

Також відзначимо, що на території громади основними забруднювачами природного середовища, у тім числі земельних ресурсів, є такі підприємства: ПАТ “ДТЕК”, ТОВ “SWISS-Krono”, ТОВ “Агро ЛВ Лімітед” і ТОВ “Еко міт”.

Структура земельного фонду Кам'янка-Бузької територіальної громади значно різниться. Зокрема, найбільші площі займають сільськогосподарські землі (23 660,28 га), або 68,87% від загальної площі земельного фонду (рис. 2, табл. 1). Площа лісів у громаді становить 6 773,45 га (19,72%), а площа забудованих земель – 2 631,94 га (7,66%).

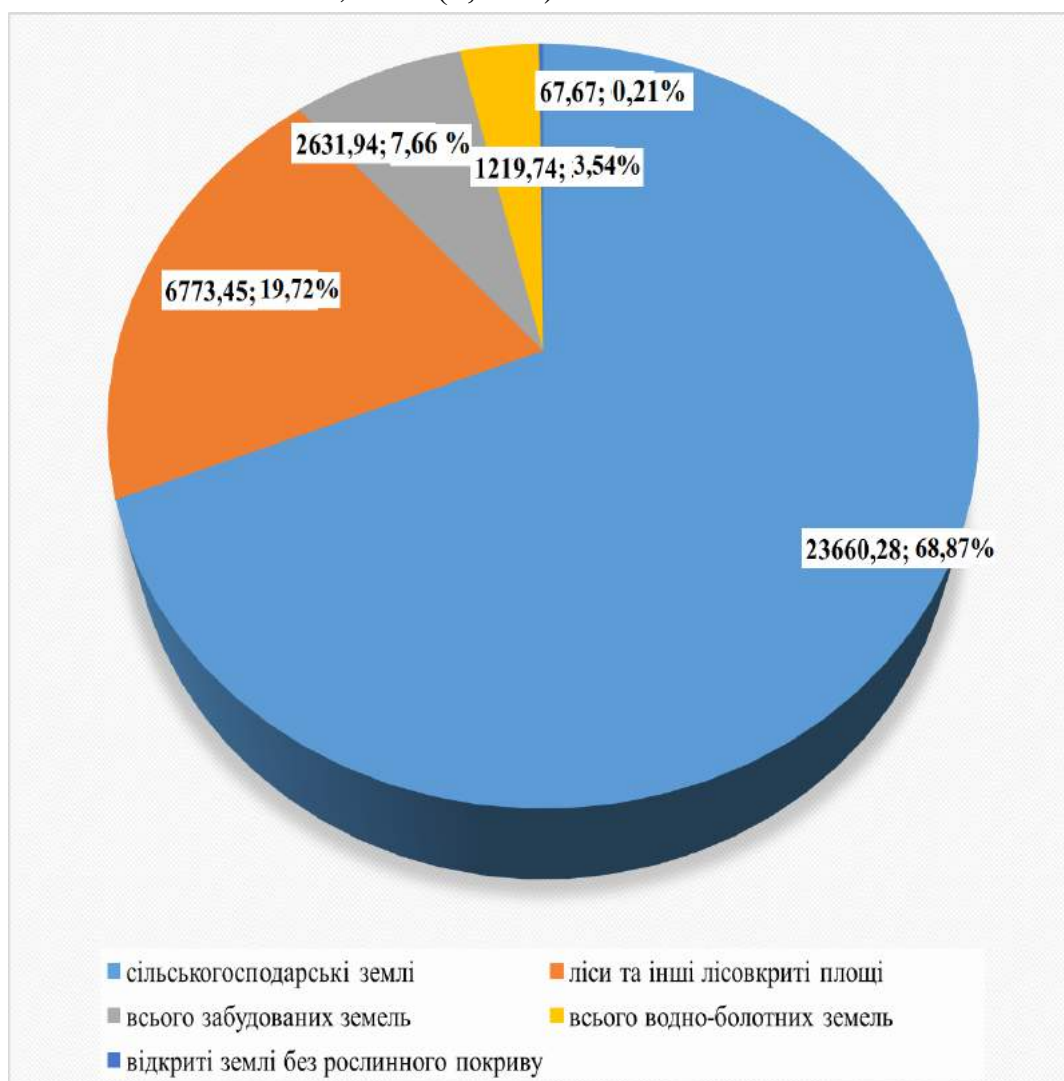

Рис. 2. Структура земельного фонду Кам'янка-Бузької територіальної громади

Загальна структура земельного фонду Кам'янка-Бузької територіальної громади [9]

Адміністративне утворення	загальна площа земель, га	сільськогосподарські землі, га	ліси та інші лісовкриті площі, га	забудованих земель, га	водно-болотних земель, га	відкриті землі без рослинного покриву, га
Кам'янка-Бузька міська рада	8492,10	3200,98	2814,20	2102,25	365,79	8,87
	100%	37,69%	33,14%	24,76%	4,31%	0,10%
Батятицька сільська рада	5439,50	4292,32	871,60	132,99	132,50	10,08
	100%	78,91%	16,02%	2,45%	2,44%	0,18%
Дернівська сільська рада	3821,70	3502,45	156,60	90,19	65,59	6,87
	100%	91,65%	4,10%	2,36%	1,72%	0,17%
Желдецька сільська рада	4852,60	4215,00	414,00	90,97	131,10	1,53
	100%	86,86%	8,53%	1,88%	2,70%	0,03%
Зубівмостівська сільська рада	3700,50	2866,86	678,40	53,54	101,70	–
	100%	77,47%	18,33%	1,45%	2,75%	0%
Прибужанівська сільська рада	3518,70	2425,37	656,44	98,05	317,60	21,24
	100%	68,93%	18,66%	2,79%	9,03%	0,59%
Стрептівська сільська рада	4528,00	3157,30	1182,21	63,95	105,46	19,08
	100%	69,73%	26,11%	1,41%	2,33%	0,42%
Разом	34353,10	23660,28	6773,45	2631,94	1219,74	67,67
	100%	68,87%	19,72%	7,66%	3,54%	0,21%

На водно-болотні землі припадають незначні площі 1 219,74 га (3,54%), на інші категорії земель – 67,67 га (0,21%).

Загалом, у структурі земель переважають землі сільськогосподарського призначення. Найбільше цих земель обліковано в межах двох сільських рад: Батятицької (4 292,32 га, 78,91%) і Желдецької (4 215,00 га, 86,86%). Найменшу частка сільськогосподарських земель спостерігаємо на територіях Прибужанівської (2 425,37 га, 68,93%) і Зубівмостівської (2 866,86 га, 77,47%) сільських рад.

Лісів на інших лісовкритих площ найбільше маємо в межах Кам'янка-Бузької міської ради (2 814,20 га, 33,14%). Меншою є частка лісових масивів на територіях Стрептівської (1 182,21 га) та Батятицької (871,0 га) сільських рад,

ще менше – у всіх інших територіальних утвореннях. Загалом, в межах громади частка лісів становить 19,72%.

Площа забудованих земель є найбільшою у межах Кам'янка-Бузької міської ради, яка становить 2 102,25 га, або 24,76% від загальної площі ради. Значно менші площі забудованих земель відзначаємо у інших адміністративних утвореннях громади. В цілому частка забудованих земель становить 7,66%.

Значно менші площі у порівнянні із забудованими землями займають водно-болотні землі. Найбільше їх на території Кам'янка-Бузької міської ради (365,79 га, 4,31%) і Прибужанівської сільської ради (317,60 га, 9,03%). Слід відмітити, що в інших адміністративних утвореннях громади площі водно-болотних земель є меншими, а загалом у територіальній громаді їхня частка становлять 3,54%.

Найбільші площі відкритих земель без рослинного покриву зустрічаються в межах Прибужанівської (21,24 га) і Стрептівської (19,08 га) сільських рад. На інших територіях громади їхні площі незначні або відсутні, а по громаді вони займають всього 0,21%.

Головними показниками землекористування, тобто використання земельних ресурсів є розподіл їх за адміністративними утвореннями, кількість власників землі та землекористувачів, а також забезпеченість земельними ресурсами на одного землекористувача та на одну особу за адміністративними утвореннями. Згідно з даними таблиці 2 кількість власників землі і землекористувачів за адміністративними утвореннями Кам'янка-Бузької громади мають однакову динаміку, зокрема, їх кількість зросла в межах всіх адміністративних складових громади. Загалом по громаді їхня кількість збільшилася із 11 797 (2008 р.) до 15 761 осіб (2021 р.).

Важливими показниками аналізу сучасного стану землекористування є забезпеченість землями на одного землекористувача та на одну особу. Це два різних показники, перший – розрахований як співвідношення площі всіх земель до кількості землевласників, а другий – як співвідношення площі земель до всіх осіб, які наявні у цих адміністративних утвореннях. Аналіз цих показників за адміністративними утвореннями Кам'янка-Бузької ОТГ носить різний характер, однак у середньому по громаді вони подібні. Забезпеченість земельними ресурсами за останні роки зменшилася по громаді із 2,91 до 2,18 га на одного землекористувача, а забезпеченість на одну особу становить 1,50 га.

Найбільше забезпечені землями на землекористувача мають території Зубівмостівської (зменшені з 6,10 до 4,43 га), Прибужанівської (зменшені з 4,87 до 2,37 га), Батятицької (зменшені з 7,69 до 3,29 га) і Желдецької (зменшені з 2,89 до 2,58 га) сільських рад. Забезпеченість землями на особу найвища в межах Батятицької (2,60 га), Желдецької (2,52 га), Зубівмостівської (3,81 га)

сільських рад. Найменша забезпеченість землями на землекористувача властива для Кам'янка-Бузької міської ради (зменшені з 1,60 до 1,50 га) і Стрептівської сільської (зменшені з 2,70 до 1,97 га), а найменшою на особу спостерігаємо в межах Кам'янка-Бузької міської ради (0,67 га).

Таблиця 2

Забезпеченість землями на території Кам'янка-Бузької громади

Адміністративне утворення	Роки	Загальна площа земель, га	Кількість землекористувачів	Забезпеченість, га/землекористувач	Кількість, осіб	Забезпеченість, га/особа
Кам'янка-Бузька міська рада	2008	8492,10	5300	1,60		
	2021	8492,10	5678	1,50	12678	0,67
Батятицька сільська рада	2008	5439,50	707	7,69		
	2021	5439,50	1651	3,29	2090	2,60
Дернівська сільська рада	2008	3821,70	1104	3,46		
	2021	3821,70	1955	1,95	1972	1,94
Желдецька сільська рада	2008	4852,60	1681	2,89		
	2021	4852,60	1880	2,58	1924	2,52
Зубівмостівська сільська рада	2008	3700,50	607	6,10		
	2021	3700,50	836	4,43	971	3,81
Прибужанівська сільська рада	2008	3518,70	723	4,87		
	2021	3518,70	1482	2,37	1388	2,54
Стрептівська сільська рада	2008	4528,00	1675	2,70		
	2021	4528,00	2279	1,97	1927	2,35
Разом	2008	34353,10	11797	2,91		
	2021	34353,10	15761	2,18	22950	1,50

Висновки. Сучасний стан землекористування у Кам'янка-Бузькій ОТГ зазнає значних змін унаслідок антропогенних впливів, головно пов'язаних із гідромеліоративними та осушувальними роботами. Екстенсивне використання земельних ресурсів призвело до погіршення їх екологічного стану та родючості.

Структура земельного фонду громади різниться. Найбільшу частку займають землі сільськогосподарського призначення (68,87%), лісів (19,72%) і забудованих земель (7,66%). Забезпеченість земельними ресурсами за останні роки зменшилася по громаді із 2,91 до 2,18 га на одного землекористувача, а

забезпеченість на одну особу складає 1,50 га. Загалом, землекористування на території громади є інтенсивним та потребує належного контролю та збалансованого використання земельних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Войтків П. С., Кравців С. С., Михалець В. В. Оцінка сумарної екологічної ситуації земельних ресурсів адміністративно-територіальних одиниць (на прикладі Кам'янка-Бузького району Львівської області). Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. праць. 2019. Вип. 2 (136). С. 30–35.
2. Войтків П. С., Михалець В. В., Мороз Г. Б. Оцінка порушення рівноваги у співвідношенні основних типів угідь в агроландшафтах Кам'янка-Бузького району Львівської області. Конструктивна географія і картографія: стан, проблеми, перспективи : мат-ли міжнарод. наук.-практ. онлайн-конф. Львів : Простір-М, 2020. С. 135–138.
3. Войтків П. С., Іванов Є. А. Екологічне оцінювання стану земельних ресурсів у районі Кам'янки-Бузької. Scientific Collection “InterConf”, (109): with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference “Concepts for the Development of Society’s Scientific Potential” (May 19-20, 2022). Prague, Czech Republic, 2022. P. 267–277.
4. Гаськевич В. Г., Позняк С. П. Осушені мінеральні ґрунти Малого Полісся. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 256 с.
5. Геоекологія Львівської області : монографія / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. 606 с.
6. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Львівській області : електронний ресурс. URL: <https://www.ekology.lviv.ua>
7. Кам'янка-Бузька територіальна громада : електронний ресурс. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada/4209/map>
8. Стратегія розвитку Кам'янка-Бузької ОТГ на 2019–2025 рр. : електронний ресурс. URL: <https://kbmr.gov.ua/strategiya-rozvitku-kam%E2%80%99%99%20yankabuzkoi-otg-na-20182022-rr-1521789961/>
9. Фондові матеріали головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах (форма 6-зем) у Кам'янка-Бузькій громаді за різні роки (2008 s 2021 рр.).

СПРОМОЖНІСТЬ ГРОМАД: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУМСЬКОЇ ТА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Барановський М.О., Барановська О.В.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Децентралізація вважається однією з найуспішніших реформ у пострадянській Україні. Нині завершився її перший етап, наслідком якого стала зміна адміністративно-територіального устрою країни. Попереду велика робота з розмежування повноважень і фінансових ресурсів між різними рівнями